

Ο Μωσέ, γιος του Ρούβεν και της Μπουλίσσα, γεννήθηκε στις 6 Μαρτίου 1922 στην πόλη της Ρόδου που ήταν υπό ιταλική κυριαρχία. Μεγάλωσε στην εβραϊκή συνοικία της Παλιάς Πόλης. Μιλούσε και έγραφε εβραϊκά, ιταλικά, ελληνικά, ισπανικά, γαλλικά και τουρκικά.

Η ζωή του στο νησί ήταν ευχάριστη και ήσυχη μέχρι το 1938, όταν ξεκίνησαν τα μεγάλα προβλήματα των Εβραίων της Ρόδου κάτω από τη φασιστική διακυβέρνηση του Cesare De Vecchi και τους ρατσιστικούς νόμους.

Μετά το ξέσπασμα του πολέμου, ξεκίνησαν βομβαρδισμοί στο νησί. Σε έναν από αυτούς τους βομβαρδισμούς, τον Φεβρουάριο του 1944, προκλήθηκαν ζημιές στον άμαχο πληθυσμό και ιδιαίτερα στις εβραϊκές γειτονιές της Παλιάς Πόλης. Ανάμεσα στους Εβραίους που σκοτώθηκαν ήταν και ο νεότερος αδερφός του Μωσέ, ο Νισίμ Σουλάμ. Επιπλέον, το σπίτι του καταστράφηκε και αυτός και η οικογένειά του έμειναν άστεγοι.

Το καλοκαίρι του 1944 οι Γερμανοί αποφάσισαν ότι ήρθε η ώρα να εφαρμόσουν την τελική λύση και για τους Εβραίους της Ρόδου και της Κω. Ένας μικρός αριθμός νεαρών Εβραίων ηλικίας 20 έως 25 αποφάσισε να εγκαταλείψει το νησί. Μια νύχτα έφυγαν προς τις ακτές της Τουρκίας που ήταν ουδέτερη εκείνη την εποχή. Καθώς κωπηλατούσαν ένα γερμανικό περιπολικό τους ανακάλυψε και τους πυροβόλησε.

Ευτυχώς έφτασαν στις ακτές του Μαρμαρίς και εκεί οι Τούρκοι τους παρέδωσαν στους Άγγλους. Οι Βρετανοί πρότειναν να στείλουν τους νέους Εβραίους στη Μέση Ανατολή όπου θα τους στρατολογούσαν στο Ελληνικό Βασιλικό Ναυτικό που ήταν στην Αλεξάνδρεια. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, ο Μωσέ τοποθετήθηκε σε ναρκαλιευτικό.

Αμέσως μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Γερμανούς, στα τέλη του 1944, το ελληνικό ναυτικό επέστρεψε στην Ελλάδα. Συνέχισε να υπηρετεί στο ναρκαλιευτικό χωρίς να γνωρίζει τι συνέβη στην οικογένειά του που μεταφέρθηκε στο στρατόπεδο εξόντωσης του Άουσβιτς.

Κατά τη διάρκεια μιας επιχείρησης τον χειμώνα του 1945, το πλοίο του έπεσε σε μία από τις νάρκες που είχαν διασπείρει σε όλο το Αιγαίο οι Γερμανοί για να εμποδίσουν τους Συμμάχους να τους ακολουθήσουν κατά τη διάρκεια της υποχώρησής τους. Τραυματίστηκε και έπεσε στη θάλασσα. Μετά από μια μέρα κατάφεραν να τον εντοπίσουν και να τον φέρουν, σοβαρά τραυματισμένο, σε στρατιωτικό νοσοκομείο στην Αθήνα.

Μόνο μετά την ενοποίηση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα, το 1947, του επετράπη ~~να επιστρέψει στην πατρίδα του, όπου γνώρισε τη Λουκία Σουλάμ, επιζήσασα του Άουσβιτς και ξεκίνησε οικογένεια.~~ Καθώς η εβραϊκή παράδοση ήταν πολύ σημαντική γι' αυτόν, φρόντιζε το νεκροταφείο και μαζί με τη σύζυγό του Λουκία τη Συναγωγή. Ήταν χαρά του να ξεναγεί τους επισκέπτες με καταγωγή από τη Ρόδο και να συγκεντρώνει παλιές φωτογραφίες και υλικό και να τα δίνει στους συγγενείς εκείνων που χάθηκαν στα στρατόπεδα. Πέθανε τον Φεβρουάριο του 1982. Άφησε πίσω τρεις κόρες που είχαν ήδη μεταναστεύσει στο Ισραήλ.

Πηγή: [Ροδιακή, 24.7.2021](#)